

Sokolniki_Wielkie_2
Karta wywiadu etnograficznego

Metryczka miejscowości		
Powiat	szamotulski	
Gmina	Kaźmierz	KA_SW_002
Miejscowość	Sokolniki Wielkie	KA_SW_002

Metryczka wywiadu			
Data realizacji	16.03.2013	Miejsce wykonania	Dom informatorki.
Czas trwania	1,5 h	Forma i wielkość	Brak informacji.
Przeprowadzający	T.P.	Komentarz	Brak nagrania.

Metryczka informatorów				
Kod	Płeć (K/M)	Wiek	Funkcja społeczna	Komentarz
KA_SW_002	K	63 l.		

Informacje etnograficzne	
<i>Tematyka</i>	<i>Pozyskane informacje (ew. cytaty)</i>
I. Toponomastyka i etnonimy	
Nazwy miejscowości (historyczne; zwyczajowe)	Brak informacji.
Nazwy lokalne (przysiółków, części wsi, pól, łąk, pojedynczych gospodarstwa)	Brak informacji.
Nazwy topograficzne (cieków wodnych, stawów, wzniesień, obszarów leśnych, toń wodnych, uroczysk)	Brak informacji.
Nazwy pojedynczych obiektów przyrody żywej i nieożywionej (pojedynczych drzew i głązów narzutowych)	Brak informacji.
Endonimy (nazwy własne grup lokalnych i regionalnych)	Brak informacji.
Egzonimy (nazwy zewnętrzne grup lokalnych i regionalnych)	Brak informacji.
II. Folklor dawny i inne zjawiska kulturowe	
Podania (opowieści) o wydarzeniach lokalnych	Brak informacji.
Tradycyjne obrzędy (także te związane z tradycjami religijnymi) doroczne	
1.	<p>św. Andrzeja (Andrzejki)/św. Katarzyny (Katarzynki)</p> <p>Zabawa w szkole. Dawniej było lanie wosku, oglądanie różnych kształtów. We wsi jest szkoła podstawowa (ale już teraz tylko 3-klasowa), a potem jeżdżą do Kaźmierza, podobnie jak do gimnazjum. Pamięta także zwyczaj Andrzejków ze</p>

		swoich lat szkolnych.
2.	św. Marcina/11 listopada	Nic takiego się nie dzieje.
3.	Adwent	Adwent to okres przed Bożym Narodzeniem. Nie ma zabaw ani wesel. Nic poza tym. Dawniej ludzie chodzili na roraty.
4.	św. Mikołaja (Mikołajki)	Na Mikołajki dzieci dostają słodycze, które wkłada się do butów. Teraz to już wnukom kupuje. Jak się ma pieniądze, to się kupuje.
5.	Wigilia	<p>Na kolację wigilijną powinno być, jak to niektórzy mówią 12 potraw, tyle ile miesięcy w roku. Ale czy zawsze ludzie tyle przygotowują, tego już ona nie wie.</p> <p>Stół jest nakryty białym obrusem, pod który wkładane jest siano. Jest dzielenie się opłatkiem. Wigilia to takie najbardziej rodzinne święto. Na stole stawiane jest również puste nakrycie. Do kolacji siadają pod wieczór, jak zdołają przygotować jedzenie. Nie ma określonej godziny.</p> <p>Przygotowuje się:</p> <ul style="list-style-type: none"> - barszcz czerwony z uszkami; wie że we wsi niektórzy gotują zupę rybną z „łebków od karpia” - śledzie; różne albo w occie, albo w śmietanie; czasem też ludzie smażą śledzie - karp pieczony - kapusta kiszona z grzybami na oleju; - „makiełek” nie przygotowuje, nie robi też kutii - pierogi z kapustą; niektórzy nie mają pierogów na kolację <p>Ciasta: zawijane makowce, piernik, sernik.</p> <p>Choinka – dawniej było to żywe drzewko ze świerku; teraz to już ubiera sztuczną. Choinkę ubierało się dawniej dzień przed wigilią, albo w samą wigilię; wieszano się na choince ozdoby, które wykonało się samemu, łańcuchy z kolorowego papieru, słomy, bibułek, czasem bombki, a także cukierki, orzechy,</p>

		<p>jabłka. Gdy nie było elektrycznych lampek, zapalano na choince świeczki. A teraz to różne cuda można kupić i na choince powiesić, mrugające światła itd. Choinka stała tak długo, aż nie zaczyna mocno oblatywać z igieł (nie dłużej jak w kościele, czyli do 2 lutego - Matki Boskiej Gromnicznej). Czasami stała do kolędy. Gdzieś do połowy stycznia, 20 stycznia.</p> <p>Chodzili i chodzą na Pasterkę, należą do Parafii w Kaźmierzu. Teraz mają (od ok. 20 lat) kaplicę w Sokolnikach Wielkich.</p> <p>Kolędy dopiero można było śpiewać w czasie wigilii, a nie jak teraz prawie cały adwent śpiewają. Takie to wszystko jakies jest pokręcone.</p> <p>Prezenty, jak były pieniądze, to były. Tu w Sokolnikach przynosi je Gwiazdor. Tam we Wrocławiu były od św. Mikołaja.</p>
6.	Pierwsze i Drugie Święto Bożego Narodzenia	Święta spędza się z rodziną, nic specjalnego się nie dzieje. Nie pamięta nic szczególnego z domu.
7.	Sylwester/Nowy Rok	Na Sylwestra zawsze była zabawa, a teraz strzelają petardy, fajerwerki. Jak we wsi był PGR, to się zabawy odbywały, a teraz to już nic się specjalnego nie dzieje. Psoty – owszem są, ale jest to coraz rzadsze. Dawniej powszechnie w Sylwestra wynoszono furki, bramy. Z tym zwyczajem spotkała się tutaj, w Sokolnikach Wielkich.
8.	Trzech Króli	Msza w kościele. Święconą jest kreda, kadzidło i woda. Kredą pisze się imiona Trzech Króli: Kacper, Melchior i Baltazar oraz inicjały Nowego Roku na drzwiach domu.
9.	Kolędnicy	We wsi oraz w okolicy znana jest tradycja chodzenia kolędników, od Wigilii po Nowy Rok. Niestety w ostatnich latach już nie było kolędników. Jakies 20 lat, może więcej już kolędników nie było. Jak zamieszkała w Sokolnikach, to kolędnicy jeszcze się pojawiali. Chodzili z Gwiazdą, ktoś

		<p>przebrany za króla Heroda, Śmierć z kosą, anioł, od domu do domu i śpiewali kolędy. W ostatnim czasie chodzi taka grupa z Bytnia, 2 czy 3 osoby. Ci chodzą po to, aby zarobić.</p>
10.	MB Gromnicznej	<p>W Matki Boskiej Gromnicznej, tj. 2 lutego święci się świece. Gromnice zapalano w czasie burzy, ale to starsi tak robią. Młodzi tego już nie praktykują. Ona już tego nie robi.</p>
11.	Karnawał, tłusty czwartek, koniec karnawału	<p>W karnawale organizowano dawniej zabawy. Pamięta, jak był we wsi PGR, w którym pracowało sporo ludzi, to często organizowano takie zabawy. Nieopodal obecnej kaplicy był barak i tam odbywały się zabawy. Teraz to nic specjalnego we wsi się nie dzieje. Kilka osób pracuje w dawnym PGR-ze, ale generalnie nie ma pracy. Młodzi ze wsi uciekają, bo nie mają żadnych perspektyw. Większość mieszkańców, to emeryci, którzy żyją bardzo skromnie.</p> <p>Na koniec karnawału piecze się pączki, a szczególnie na ostatni czwartek karnawału. Chociaż teraz to większość ludzi je kupuje. We wsi nie ma sklepu, przeto trzeba się udać do Kaźmierza.</p>
12.	Topienie Marzanny	<p>Nie pamięta tego zwyczaju.</p>
13.	Środa Popielcowa	<p>Tego dnia zaczyna się Wielki Post. Ksiądz w kościele posypuje głowy popiołem. Nie je się także potraw mięsnych. Obowiązuje ścisły post – jeden posiłek do syta oraz dwa mniejsze, podobnie jak w Wielki Piątek.</p>
14.	Śródpoście	<p>Żadnych zwyczajów z tym okresem nie zna. W Wielkim Poście ludzie często mają osobiste zobowiązania, to tyle.</p>
15.	Niedziela Palmowa	<p>Z palmami zrobionymi z bazi (wierzbowych gałązek), kwiatów sztucznych idzie się do kościoła. Po poświęceniu zabiera się do domu i przechowuje przez cały rok.</p>
16.	Triduum Paschalne	<p>Nie przypomina sobie jakiś specjalnych zwyczajów związanych</p>

		z tymi dniami. Od Wielkiego Czwartku do Wielkiej Soboty to chodzi się do kościoła. W Wielki Piątek jest droga krzyżowa, a w kościele jest adoracja Pana Jezusa złożonego w grobie, podobnie w Wielką Sobotę.
17.	Wielkanoc (święcenie koszyczka)/Niedziela Wielkanocna	<p>Święcenie pokarmów odbywało się, jak nie było w kaplicy, u kierownika PGR-u. Od 20 lat chodzimy ze święconym do kaplicy. Niektórzy jeżdżą do Kaźmierza. Do koszyczka wkładana jest szynka, różne kiełbasy, także biała parzona, baranek z masła zrobiony we foremce, kawałek ciasta, jajka, sól i pieprz, chleb. Jajka maluje w łupinach cebuli. Większość ludzi tak robi; a część w ogóle jajek nie maluje.</p> <p>Rezurekcja, w Wielkanoc jest w Sokolnikach Wielkich, wieczorem o 21.00 w Wielką Sobotę. A rano odprawia się w parafii, w Kaźmierzu</p> <p>Na Śniadanie Wielkanocne je się najpierw święcone, a potem różne szynki, kiełbasy, sałatkę warzywną, no i oczywiście jajka. Na Wielkanoc zawsze było dużo jedzenia.</p> <p>Ciasta: sernik, babka piaskowa, mazurki.</p> <p>„Zając” na Wielkanoc dzieciom przynosi słodycze. Dawniej tego nie było. Ludzie też mieli wielką biedę, podobnie jak i teraz, też nie było pracy. Z tym zwyczajem spotkała się w Sokolnikach.</p>
18.	Poniedziałek Wielkanocny	W Poniedziałek Wielkanocny nazywany „lanym poniedziałkiem” zawsze było oblewanie wodą i to solidne. Obecnie ma raczej symboliczny wymiar, wodą kolońską, nie to co było dawniej.
19.	Zielone Świątki	Nie pamięta zwyczaju strojenia domów.
20.	Boże Ciało	Procesja na Boże Ciało odbywa się w Kaźmierzu wokół Rynku. Po kolei wyznaczane są wsie, które przygotowują 1 z czterech ołtarzy. Jeden z ołtarzy przygotowują zawsze rodzice dzieci

		pierwszo komunijnych. Od ołtarzy przynosi się zielone, brzozone gałązki i wkłada w zagony kapusty, aby nie było robactwa.
21.	św. Jana	Nie było zwyczaju obchodzenia tego święta.
22.	MB Zielnej	Idzie się do kościoła z bukietami kwiatów, ziół i kłosów zboża.
23.	MB Siewnej	Nie zna żadnego zwyczaju.
24.	Dzień Wszystkich Świętych/Dzień Zaduszny	Zapala się znicze i sprząta groby na Dzień Wszystkich Świętych oraz na Zaduszki (2 listopada). Jak komu pasuje i jak daleko ma na groby. Jedzie na groby do Wrocławia, bo tam ma pochowanych swoich rodziców.
25.	Inne tradycyjne wydarzenia doroczne (cykliczne) istotne dla informatora	Jak nie było kaplicy, to nabożeństwo majowe odbywało się przy figurze Matki Bożej, na początku wsi. Odkąd mają kaplicę, to tam odbywają się nabożeństwa majowe.

Tradycyjne obrzędy rodzinne i okolicznościowe

1.	Narodziny i chrzest	<p>Wiem, że dawniej kobiety rodziły w domach. Informatorka już rodziła swoje dzieci w szpitalu.</p> <p>Chrzest odbywał się szybko, gdy dziecko było małe, teraz to bywa bardzo różnie, czasem i dziecko ma kilka miesięcy. Dziecko do kościoła zanosili rodzice chrzestni, bez rodziców. Obecnie chrzty bywają bardzo okazałe, jak ktoś jest ma dużo pieniędzy.</p>
2.	Ślub i wesele	<p>Kiedyś bywało, że małżeństwa „były aranżowane” przez osobę obcą. Jak to mówili, że dana panna została wyswatana. I wtedy to kawaler szedł ze swatem do rodziców panny młodej. Ale to pamięta z opowiadań starszych i rodziców. Obecnie najczęściej młodzi sami szukają sobie partnerów. Teraz to młodzi bardzo często żyją ze sobą bez ślubu. Takie to nowe zwyczaje nastąpiły.</p> <p>Przed weselem były tzw. „zmówiny” czyli było umawianie się</p>

		<p>co do wesela pomiędzy rodzicami. Dawniej wesela były w domu panny młodej, teraz to raczej w lokalach (od 20-30 lat). Wesela nie były takie duże, jak to bywa obecnie. Wszystko było zdecydowanie skromniejsze.</p> <p>Znany jest tu w Sokolnikach zwyczaj tłuczenia przed domem panny młodej szkła, butelek, na szczęście, nazywany „pulteram” (polteram). (tak się to jakoś nazywa). Obecnie ma to miejsce tydzień przed weselem, dawniej odbywało się dzień przed weselem.</p> <p>Młodych przybyłych z kościoła wita się chlebem i solą. I to chyba wszędzie wygląda podobnie.</p> <p>Oczepiny panny młodej są o 24.00, podziękowania dla rodziców. Dnia następnego były dawniej poprawiny. Teraz to różnie z tym wygląda.</p>
3.	Śmierć i pogrzeb	<p>Jeszcze w latach 80. XX wieku ciało zmarłego przebywało, z reguły przez 3 dni, do czasu pogrzebu w domu. Każdego wieczoru, przed pogrzebem zbierano się w domu, by odmawiać różaniec za duszę zmarłego mieszkańca wsi. Zwyczaj ten pozostał do dziś, mimo że ciało zmarłego wywożone jest albo do kostnicy (chłodni) w Szamotułach albo do Kaźmierza. Ksiądz czekał na kondukt, blisko granicy parafii, trumna wieziona była konnym karawanem.</p>
4.	Inne zjawiska	Brak informacji.
	Zespoły i tradycje folklorystyczne, śpiewacze, muzyczne, w tym: przeglądy i festiwale oraz twórcy słowa	Brak informacji.
	Tradycje kulinarne, w tym: produkt regionalny i lokalny, potrawy świąteczne, przepisy	Nie ma nic takiego specjalnego, wszędzie gotują to samo.

III. Tradycje rękodzielnicze		
	Tradycje wytwórczości rękodzielniczej, sztuki ludowej oraz artystów nieprofesjonalnych	Brak informacji.
IV. Przejawy religijności tradycyjnej		
1.	Kapliczki i krzyże w miejscowości (okoliczności powstania, rok fundacji, fundatorzy)	<p>W południowo-wschodniej części wsi, od strony Nowej Wsi usytuowany jest krzyż z piaskowca z 1846 roku. Inskrypcja od strony drogi: „Wincenty i Antonina Skarzyńscy wystawili w roku 1846”. A z drugiej strony napis „Boże błogosław nam”. Krzyż wykonany został przez A. Hesse. Zamiast Chrystusa ukrzyżowanego Matka Boska z Dzieciątkiem. Nieco dalej, po tej samej stronie drogi figura Matki Boskiej Różańcowej. Przy niej odprawiane były dawniej nabożeństwa majowe. Pierwotnie ta figura znajdowała się na północno-zachodnim skraju wsi i została przeniesiona.</p> <p>Po drugiej stronie drogi, w przeszklonej niszy domu nr 11 znajduje się dość duża Figura Serca Jezusowego.</p>
2.	Miejsca cudowne (święte drzewa, gaje, źródelka)	Brak informacji.
3.	Święte figury, obrazy, rzeźby	Brak informacji.
4.	Miejsca kultu religijnego	Ludzie jeżdżą sami do Częstochowy. Są organizowane pielgrzymki przez parafię do Lichenia, a także do Częstochowy. Informatorka również w takiej uczestniczyła.
5.	Lokalne tradycje pielgrzymowania	Wiem, że chodzą również pielgrzymki do Biezdrowa, na 14 września, dzień Podwyższenia Krzyża Świętego. Z każdej wsi, ludzie pojedynczo się tam wybierają.
6.	Lokalne odpusty	<p>Odpust w Biezdrowie – 14 września.</p> <p>W Kaźmierzu na 8 września (Narodzenia NMP – wezwanie</p>

parafii) i na św. Anny (26 lipca).

V. Lokalne uroczystości i obchody świeckie

1.	Dożynki	Z reguły odbywają się w ostatnią niedzielę sierpnia. Dawniej dożynki odbywały się w każdej wsi, tak było do 1988 roku. Jak we wsi był PGR. Od kilkunastu lat odbywają się dożynki gminno-parafialne w Kaźmierzu. Najpierw jest Msza Św. Wybierany jest starosta i starościna dożynek. Pieczony jest duży chleb, jako znak, że żniwa zostały zakończone. Są występy zespołów artystycznych. Każda wieś przygotowuje wieniec dożynkowy. Po Mszy świętej jest przemarsz na boisko szkolne koło gimnazjum. W razie niepogody, w tejże szkole jest również duża sala. Zawsze jest korowód wieńców, maszyn, poczty sztandarowe. itp. Różne występy artystyczne, pokazy zwierząt, konkursy, jedzenie, kiełbasy, bigos, itd., a na zakończenie jest zabawa.
2.	Dni gminy/wsi	Nie obchodzi się.
3.	Lokalne festyny	Brak informacji.
4.	Inne (np. organizowane przez szkołę, KGW, Domy Ludowe, Ośrodki Kultury)	Balik dla dzieci w karnawale, razem z jasełkami (organizatorzy j. w.); jeśli się cokolwiek we wsi dzieje, związane jest to ze szkołą w Sokolnikach, do której chodzą dzieci o zerówki do klasy trzeciej. Potem już jeżdżą do Kaźmierza. Za dużo tych dzieci nie ma, więc pewnie i tą naszą szkołę zamkną. Jak by szkoły nie było, to już chyba nic nie będzie się działo.